

Διεθνές και Ενωσιακό Θεσμικό Πλαίσιο για τη διαχείριση του Νερού

Αγγελική Καλλία - Αντωνίου
Δρ. Νομικής, Δικηγόρος
Καθηγήτρια ΕΚΔΔΑ

Περιεχόμενα

- Περιβαλλοντικές Προκλήσεις - Διεθνής Συνεργασία
- Διεθνές Θεσμικό Πλαίσιο - ΟΗΕ
- Ενωσιακό Θεσμικό Πλαίσιο
- Συμπεράσματα - Προτάσεις

Περιβαλλοντικές Προκλήσεις που απαιτούν Διεθνή συνεργασία

- Διαχείριση των υδάτων: η ρύπανση δεν γνωρίζει σύνορα
- Απώλεια της βιοποικιλότητας
- Κλιματική κρίση

Εποχή του Covid 19

Η υγειονομική κρίση ανέδειξε την **αξία του νερού**

- ως μέσου **αντιμετώπισης** της υγειονομικής απειλής
- ως μέσου **πρόληψης** από την μετάδοση της

Διεθνές Θεσμικό Πλαίσιο

- Διεθνής Σύμβαση πλαίσιο για την διαχείριση των υδάτων δεν έχει θεσπισθεί (όπως π.χ. για την Βιοποικιλότητα)
το 45% της επιφάνειας της γης βρίσκεται μέσα σε διεθνείς λεκάνες απορροής
- Διεθνής Σύμβαση ΟΗΕ για τα διεθνή υδατορεύματα πλην αυτών της ναυσιπλοΐας - 1997
- Επιμέρους **Διμερείς ή Πολυμερείς** Διακρατικές Συμφωνίες για διαχείριση διακρατικών υδάτων

Διεθνές Θεσμικό Πλαίσιο

- Στόχοι για την διαχείριση των υδάτων από τον ΟΗΕ

Έτος 2015: **17** Στόχοι για την βιώσιμη Ανάπτυξη

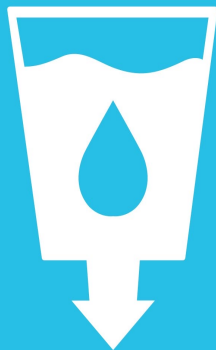
(Sustainable Development Goals)

τα κράτη καλούνται να λάβουν μέτρα

για να επιτύχουν τους στόχους έως το **2030**

(Στόχοι για την διαχείριση των υδάτων από τον **ΟΟΣΑ 2015**)

6 ΚΑΘΑΡΟ ΝΕΡΟ ΚΑΙ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

Στόχος ΟΗΕ 6. Καθαρό νερό και αποχέτευση: έως 2030

- 1. καθολική και ισότιμη πρόσβαση σε ασφαλές και προσιτό πόσιμο νερό για όλους
- 2. επαρκής και ισότιμη πρόσβαση σε εγκαταστάσεις/συστήματα υγιεινής για όλους, βάζοντας τέλος στην «ανοιχτή αφόδευση»
- 3. μείωση της ρύπανσης, εξάλειψη των απορρίψεων, ελαχιστοποίησης της απελευθέρωσης επικίνδυνων χημικών και υλικών, μείωση, κατά το ήμισυ, του ποσοστού των ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων, καθώς και αύξηση της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης του νερού σε παγκόσμιο επίπεδο
- 4. αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης του νερού και διασφάλιση της βιώσιμης άντλησης, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η λειψυδρία και να μειωθεί ο αριθμός των ανθρώπων που πλήττονται από την έλλειψη νερού

Στόχος ΟΗΕ 6: Καθαρό νερό και αποχέτευση: έως 2030

- 5. εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδατικών πόρων, περιλαμβανομένης της διασυνοριακής συνεργασίας
- 6. προστασία και αποκατάσταση των υδατικών οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων βουνών, δασών, υδροβιότοπων, ποταμών, υδροφόρων οριζόντων, λιμνών
- 6.α. επέκταση διεθνούς συνεργασίας και υποστήριξη της οικοδόμησης-ικανοτήτων των αναπτυσσόμενων χωρών σε δραστηριότητες και προγράμματα για το νερό και την υγιεινή, όπως συλλογή υδάτων, **αφαλάτωση**, αποδοτικότητα χρήσης των υδατικών πόρων, **επεξεργασία υγρών αποβλήτων**, και **τεχνολογίες ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης ύδατος**
- 6.β. στήριξη της **συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων** στη βελτίωση της διαχείρισης του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής

3 ΚΑΛΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

11 ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

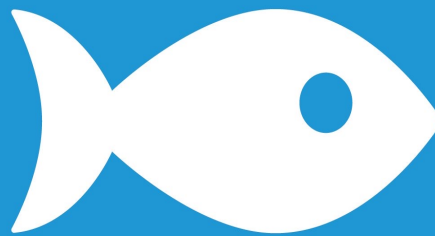

κόστος αντιμετώπισης
ζημιών από πλημμύρες
στην ΕΕ εκτιμάται:
45,9 δισ./χρόνο έως το 2050
97,9 δισ./χρόνο έως το 2080

13 ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ

14 ΖΩΗ ΣΤΟ
ΝΕΡΟ

ΟΗΕ: 22 Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα Νερού

από το έτος 1992

Στόχος η υπενθύμιση ότι το νερό είναι πολύτιμος φυσικός πόρος που εξαντλείται

22.3.2021 αφιερωμένο στην αξία του νερού:

«εκτιμώντας το νερό»

Το νερό συμβάλλει: προστασία της υγείας – ευημερίας - κοινωνικής ισότητας- περιβάλλοντος - βιώσιμης οικονομίας και ανάπτυξης

Πλαίσιο ΟΗΕ

- **Επίκληση** στις κυβερνήσεις για λήψη μέτρων σε εθνικό επίπεδο – Συνεργασία για επίτευξη στόχων
- **Επίκληση** στις κυβερνήσεις για οικονομική και τεχνολογική και βοήθεια προς τον **αναπτυσσόμενο κόσμο**
- **Παροχή κινήτρων** για ευαισθητοποίηση – εκπαίδευση – ενεργοποίηση των πολιτών

ΑΛΛΑ:

- Έλλειψη συγκεκριμένων κανόνων υλοποίησης των στόχων
- Έλλειψη συστήματος «ελέγχου και επιβολής»

Ενωσιακό Θεσμικό Πλαίσιο

Εκτιμήσεις του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)

έκθεση ΕΟΠ 23.3.2021:

- 75% συστημάτων **υπόγειων** υδάτων ΕΕ καλή χημική κατάσταση
- 44% συστημάτων **επιφανειακών** υδάτων ΕΕ καλή χημική κατάσταση
- 75-96% των περιοχών που εξετάστηκαν στις **ευρωπαϊκές θάλασσες** παρουσιάζουν προβλήματα: **χημική ρύπανση**, ευτροφισμός, πιέσεις από παράκτιες δραστηριότητες

Είδος διατάξεων - εύρος

Μορφές της Ενωσιακής Νομοθεσίας:
Κανονισμοί, Οδηγίες, Αποφάσεις

- Περισσότερες από 200 νομικά κείμενα για το περιβάλλον, πάνω από 40 για τα ύδατα
- Η περιβαλλοντική νομοθεσία των Κρατών Μελών κατά **85%** αποτελεί ενσωμάτωση της Ενωσιακής
- Ευρώπη: ελεγκτικό μηχανισμό και μηχανισμό επιβολής

Ενωσιακό Θεσμικό πλαίσιο

- Προστασία των νερών από την **νιτρική ρύπανση που προκαλείται από χρήση λιπασμάτων στη γεωργία** (Οδηγία 91/676)
- Υποχρέωση **επεξεργασίας αστικών και βιομηχανικών λυμάτων**, (Οδηγίες 91/271, 98/15) - Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων

Χρηματοδότηση ΕΕ ακόμα και για μικρούς οικισμούς **κάτω των 2000 ισ. πληθυσμού**

Ενωσιακό Θεσμικό πλαίσιο

- ρύπανση από τα **απορρυπαντικά** (Κανονισμός 648/2004)
- αντιμετώπιση των **έμμενων οργανικών ρύπων** (Απόφαση 2006/507)

Ενωσιακό θεσμικό πλαίσιο

- Ολοκληρωμένη πρόληψη και αντιμετώπιση της ρύπανσης των νερών **κατά την διαδικασία αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων** (Οδηγία 2010/75)

Ενωσιακό Θεσμικό πλαίσιο

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60

- **Αειφορική Μακροπρόθεσμη διαχείριση Υδατικών Πόρων**
- «καλή κατάσταση» υδάτων έως το **2027 (2015)**
- **Μείωση της απόρριψης ρυπαντικών ουσιών και εξάλειψη απόρριψης επικίνδυνων ρυπαντών:** προσδιορίζονται και επικαιροποιούνται σε ειδικούς καταλόγους ουσιών προτεραιότητας 2006/11, 2008/105, 2013/39/ΕΕ
- Διασφαλίζει την προοδευτική **μείωση της ρύπανσης των υπόγειων υδάτων** και τη σταδιακή αποκατάσταση της ποιότητάς τους (Οδηγία 2009/90/ΕΕ) **για άντληση ποσίου νερού**
- Συμβάλλει στην **αντιμετώπιση των επιπτώσεων ακραίων φαινομένων, Πλημμυρών** (Οδηγία 2007/60/ΕΕ) και **Ξηρασίας** (Ανακοινώσεις Ε. Επιτροπής 2007 και 2012)

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60

1. Προστασία όλων των Υδάτων

- **Επιφανειακοί** υδροφορείς
(111.000 επικράτεια ΕΕ)
- **Μεταβατικών**
- **Υπόγειοι** υδροφορείς
(13.000 επικράτεια ΕΕ)
- **Παράκτια** ύδατα
- Και τα **οικοσυστήματα** αυτών

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60

2. Διαχείριση των ΛΑΠ

Η διαχείριση των υδατικών πόρων γίνεται με **οικολογική ταξινόμηση, σε επίπεδο περιοχής Λεκάνης Απορροής Ποταμού ή Ποταμών**

ΛΑΠ: αποτελούμενη από μία ή περισσότερες γειτονικές λεκάνες απορροής μαζί με τα συναφή υπόγεια και παράκτια ύδατα

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60

3. Διαχείριση βάσει Διαχειριστικών Σχεδίων

Των Υδατικών Διαμερισμάτων

Τα σχέδια περιλαμβάνουν:

- γενική περιγραφή των χαρακτηριστικών της περιοχής
- επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στην ποσότητα και την ποιότητα των υδατικών πόρων
- χρήσεις του ύδατος

Κατατέθηκαν στην Ε. Επιτροπή από τα κ.μ. για τα έτη 2015-2021

Η Ελλάδα κατέθεσε το 2018 τα 2^α αναθεωρημένα σχέδια
Εκπονούνται τα 3^α

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60

4. Διαχείριση Υδάτων με Κοινωνική Συμμετοχή

Εξασφάλιση Κοινωνικής Συναίνεσης
με συμμετοχικές διαδικασίες

ενεργός συμμετοχή
των ενδιαφερόμενων φορέων
κατά τα επιμέρους στάδια εφαρμογής της Οδηγίας
και κατά τη σύνταξη των προγραμμάτων διαχείρισης

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60

5. Διαχείριση Υδάτων με Κοστολόγηση του νερού

Πρώθηση Ορθολογικών Αναλύσεων Κόστους
συμπεριλαμβανομένου του περιβαλλοντικού κόστους

Εξασφάλιση,
μέσω οικονομικών εργαλείων
ορθολογικής διαχείρισης και
ανάκτησης του συνεπαγόμενου κόστους
(π.χ. κατάλληλη τιμολόγηση των υπηρεσιών)

Προστασία θαλάσσιου νερού

- Διαχείριση της ποιότητας των **υδάτων κολύμβησης**
(Οδηγία 2006/7)
- Οδηγία πλαίσιο για τη **Θαλάσσια στρατηγική**
(Οδηγία 2008/56)

Ενωσιακό Θεσμικό πλαίσιο

Πόσιμο Νερό Νέα Οδηγία 2020/2184 (αντ. 98/83)

πρώτη ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πολιτών (Συνθ. Ε. Ένωσης)

Right2Water «Δικαίωμα στο νερό»

συγκέντρωσε πάνω από **1,8** εκατομμύρια υπογραφές

Υποβλήθηκε αίτημα στην Ε. Επιτροπή το 2013 για νέα Οδηγία

- 2020: Επίτροπος Περιβάλλοντος, Ωκεανών και Αλιείας, Βιργκίνιους Σινκέβιτσους:

*«Η πρόσβαση σε ασφαλέστερο πόσιμο νερό και αποχέτευση αποτελεί **θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα**. Η τρέχουσα κρίση στον τομέα της υγείας μας έκανε να συνειδητοποιήσουμε ακόμη περισσότερο τη ζωτική σημασία της. Η έγκριση της Οδηγίας στέλνει ένα ισχυρό μήνυμα **δέσμευσης για ασφαλέστερο πόσιμο νερό βρύσης για όλους τους Ευρωπαίους**»*

Η Νέα Οδηγία 2020/2184

- εισάγει αλλαγές που απορρέουν από νέα **επιστημονική γνώση**
- υιοθετεί **ολιστική προσέγγιση** της ποιότητας του πόσιμου νερού
- εισάγει όλους τους παράγοντες της **αλυσίδας υδροδότησης**
- Έναρξη ισχύος 12.1.2021
- Ενσωμάτωση στα κ.μ. μέχρι 12.1.2023

Η Νέα Οδηγία 2020/2184

- βασίζεται στις συστάσεις του **Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τα πρότυπα ασφαλείας** για το πόσιμο νερό
- προβλέπει τον **έλεγχο** του πόσιμου νερού της **βρύσης, των πηγών ποσίμου, των συστημάτων διανομής** για ελαχιστοποίηση επιβλαβών επιπτώσεων της ρύπανσης στην υγεία και στους υδάτινους πόρους

Η Νέα Οδηγία 2020/2184

- αντιμετωπίζει **νεοεμφανιζόμενους ρύπους** όπως μικροπλαστικά, ενδοκρινικοί διαταράκτες, και νέοι τύποι χημικών ουσιών
- αναθέτει στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων (ECHA) να διασφαλίζει ότι **μόνο ασφαλείς ουσίες μπορούν να χρησιμοποιούνται σε προϊόντα που έρχονται σε επαφή με το νερό** π.χ. σωλήνες, βρύσες
- Προβλέπει καλύτερη πρόσβαση των πολιτών σε **πληροφορίες** σχετικά με τους φορείς ύδρευσης
- Συνδέει την εφαρμογή της με την Οδηγία πλαίσιο **2000/60**

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Ε. Ένωση

- Έκθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής: 15.9.2021
«Η κατάσταση της Ένωσης το 2021»
- Έξοδος από την *παγκόσμια υγειονομική κρίση*
- *Next generation EU: κλιματικά ουδέτερη έως το 2050 και μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα 55% έως 2030 (ευρωπαϊκός νόμος για το κλίμα Ιούνιος 2021)*
- *Ευρώπη πιο πράσινη, πιο ψηφιακή και πιο δίκαιη κοινωνικά έως το 2030*

Ε. Ένωση Στόχοι

- **Ανάγκη αποτελεσματικής εφαρμογής της νομοθεσίας για τα ύδατα**
- **Σύνδεση εφαρμογής της νομοθεσίας με δράσεις και στόχους**
 - **για Κυκλική Οικονομία**
 - **Βιώσιμη Ανάπτυξη 2030**
 - **Βιώσιμη Μπλε Οικονομία**

Εθνικό επίπεδο στόχοι

- **Κωδικοποίηση νομοθεσίας για τα νερά**
- **Στελέχωση Περιφερειακών Υπηρεσιών της Διοίκησης**
- **Πληρέστερη ενημέρωση του νομικού κόσμου: Δικαστών και δικηγόρων**
- **Μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού και των παραγωγικών ομάδων για ορθολογική χρήση του νερού**
Ανάπτυξη «υδατικής συνείδησης»

Προτάσεις

- **Διεθνής συνεργασία**

μονόδρομος για αντιμετώπιση των οξυμένων προβλημάτων διαχείρισης υδάτων που συνδέονται με την κλιματική κρίση και την απώλεια της βιοποικιλότητας.

Διάχυση καλών Πρακτικών και Βέλτιστων λύσεων

- **Οι τοπικές κοινωνίες**

καλούνται να διαδραματίσουν **πρωταγωνιστικό ρόλο**
Είναι αυτές που υφίστανται τις **συνέπειες**

Προτάσεις

- Σε αυτή την κατεύθυνση συμβάλλει το **2^ο Παγκόσμιο Φόρουμ για το Νερό** συμβάλλει και στην **«διπλωματία του νερού»** προστασία αυτού του **«οικουμενικού και οικονομικού αγαθού»**
- Σημαντικός ο ρόλος της **Κρήτης** λόγω της θέσης και της εμπειρίας της στην **προώθηση συνεργασιών** για τη διαχείριση των υδάτων στην **περιοχή της Μεσογείου**

Σας ευχαριστώ
www.kallialaw.gr
info@kallialaw.gr

